

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

III. évfolyam

1—2. szám

1927. január—február

Szerkesztik:

Dr. GLÜCKSTHAL ANDOR

Dr. LÉNÁRT VILMOS

Közép-Európa gazdasági együttműködése.

Irta: *Hantos Elemér.*

„Közép-Európa“ a háboru előtt gazdasági és diplomáciai fogalom volt, a háboru alatt katonai fogalom lett, a háboru után egyszerű földrajzi fogalommal zsugorodott össze. Földrajzi fogalom, hét egymástól független, egymással sok tekintetben ellentétes államalakulat megjelölésére. Politikai és gazdasági értelemben ma Közép-Európáról alig beszélhetünk, mert ha politika alatt az állami célok legtökéletesebb megvalósítását, gazdaság alatt az emberi szükségletek legjobb kielégítését értjük, úgy mindaz, ami Európának ebben a részében évek óta folyik, a politikai és gazdasági jelzõt meg nem érdemli.

A béke nyolcadik esztendejében Közép-Európa még mindig két táborra oszlik. Az u. n. győztesekére, akik felfogásuknak erőteljes katonai kordonnal szereznek nyomatékot, amely nyugaton a Rajna mentén, keleten a Visztula torkolatától a Fekete-tengerig, délen az Adriától Szalonikiig áll órt hatalmi érdekeik oltalmában. A másik a legyőzöttek tábor, akiknek álláspontját viszont hathatósan támasztja alá a sok nyomor és szenvedés, amely nem áll még országaik határánál, hanem alássa a győztes országok gazdasági életét is és egyetemben a költséges fegyverkezéssel, megzavarja államháztartásuk egyensúlyát is.

Közép-Európa eddig nem okult a háboru tanulságain. Nem látja, hogy a fegyveres béke, amellyel az új rendet fenntartani kényszerül, épp oly költséges, épp oly nyomasztó és pusztító, mint a háborus mesterség. Ha Középeurópa sokat emlegetett konszolidációjához el akarunk jutni, ebből a mentalitásból kell legelőbb felöcsüdünk. Mert lehetséges ugyan, hogy a fegyverek ereje a mai helyzetet fenntartja, lehetséges, hogy a hadiszírenese forgandósága a régi állapotot visszahozza, de nem

valószínű, hogy akár egyik, akár a másik esetben tartós nyugalom, béke, boldogság biztosítható volna. Az ellentét a két véglet között túl nagy, túlszükséges, semhogy bármelyik fél a másik sikerébe belenyugodhatnék.

Újabb háború azonfelül véresebb és végzetesebb volna minden eddiginél, mivel a polgárháború jellegével bírna, nem csupán államok állanak többé egymással szemben, mint az utolsó háborúban, hanem népek és nemzetiségek ugyanazon államok határain belül is. Közép-Európa beteg szervezete ezt a visszaesést nem bírná el. Bármily súlyosak is a fennforgó ellentétek, meg kell kísérelni békés eszközökkel való kiegyenlítésüket. A bajok egy része elkerülhetetlen és elemi erővel zúdult reánk, gyógyulásuk csak idővel és türelemmel remélhető. A bajok tulnyomó része azonban az emberi korlátoltságban, tudatlanságban, vagy rosszindulatban gyökeredzik, ezek komoly akarattal, kölcsönös jóindulattal, az emberiség jövőjébe vetett hittel orvosolhatók és kiküszöbölhetők. A történelem olyan fordulójához értünk, amikor a legnemesebb emberi törekvések, a legmagasztosabb nemzeti ideálok követése összeesik a józan ész követelményeivel. A józan ész diktátuma pedig ekkép hangzik: Megállapodások, szerződések, egyezmények hosszú sorozatával új politikai, gazdasági és kulturális rendet teremteni Közép-Európában, mely az egyes államok fenségjogát, polgáraik nemzeti érületét tisztelven tartja és köztük olyan együttműködést tesz lehetővé, amelyben minden egyes rész az egészet szolgálja, amikor saját jól felfogott érdekeit követi.

A megértésnek lelki téren kell kezdődnie, mivel a felfordulás mélyebb okai is Közép-Európa népeinek lelki meghasonlásában keresendő. A lelki megértésnek alapja a teljes nyelvi, faji, nemzeti egyenlőség és szabadság a különböző államok határain belül. A tizenkilencedik század uralkodó eszméje a nemzetiségi gondolat, az önálló államiság eszméje volt. A huszadik századé a nemzetek önrendelkezési joga, a nemzetiségek autonómiája lesz. A múlt század nemzetiségi küzdelmei bomlasztották szét Közép-Európa két nagyhatalmát hét közép, illetve kis államra; korunk jelszava, az önrendelkezési jog, még tovább fogja töredezni a mai állami kereteket, még tovább fogja tarkítani Közép-Európa térképét.

Habár nem várható és nem is kívánatos, hogy a nemzetiségi eszme akár mint nyelvi, akár mint kulturális egység tudata erejéből veszítsen, mégis hihető, hogy eljön az idő, amikor egy tisztultabb emberi érzésekben felforduló, új nemzedék meg fog békülni, azzal a gondolat-

tal, hogy más anyanyelvű honfitársaival egyenlő jogon és egyforma tisztességben él egyazon állami közösségben, amikor a különböző nemzetiségű állampolgárok egymásmellette ugyanolyan természetes lesz, mint ma a különböző felekezetek együttélése.

A nemzeti törekvések kölcsönös méltányolása a konszolidáció lelki előfeltétele s ha ebben az irányban oly keveset haladtunk, annak oka többé-kevésbé lelkiismeretlen nacionálista agitáció, melyet sehöl sem ellensúlyoz a népek kibékülésére irányuló komoly propaganda.

Közép-Európa ujjaépítésének munkáját ilyen körülmények között helyesebb gazdasági téren megindítani. Nem mintha a gazdasági szempontok volnának a legfontosabbak, hanem mivel az emberekre gazdasági érdekeik hatnak legközvetlenebbül és azokon keresztül győzhetők meg legkönnyebben, hogy a békés megegyezés mindegyik fél javát szolgálja. A gazdasági közösség tudata, a gazdasági egymásrautaltság érzete azonfelül mélyen benne gyökerezik a középeurópai ember gondolat- és érzésvilágában. Nem kell okvetlenül a történeti materializmus híveinek lennünk, hogy Közép-Európa végső kialakulását a gazdasági erők irányában keressük. Tisztán gazdasági tényezőkön túl, fizikai, kulturális, földrajzi és politikai okok is siettetik ezt a kibontakozási folyamatot. Közép-Európa a háború előtt és alatt a gazdasági élet ezernyi látható és láthatatlan kapcsolatánál, vasuti hálózatánál, vízi utainál, kereskedelmi szerződéseinek, energiagazdaságánál fogva egységes gazdasági test volt, amelybe rendet és egyensúlyt újra csak úgy vihetünk bele, ha egy Közép-Európára kiterjedő rendszabályokkal segítünk a bajokon.

A történelemben nem volt még példa rá, hogy nagy gazdasági közösséget, melyet nemzedékek, hagyomány és természeti erők forrasztottak össze, hatalmi szóval szétbontottak volna. Az osztrák-magyar monarchia esetében éppen ez történt. A monarchia mint politikai alakulat ellenszenves lehetett a benne élő nemzetiségek előtt, mint gazdasági egység a legtökéletesebb szervezet volt, amelyhez az államalkotó emberi elme eljutott, amelyhez az emberi elme is csak úgy juthatott el, hogy hatalmas természeti erőforrások szegődtek szolgálatába.

Közép-Európa gazdasági bajainak főoka a meggondolatlanul szétszakított gazdasági kapcsolatokban keresendő, amelyek miatt az újonnan kialakult államok gazdasági egyensúlya nem volt helyreállítható. Gazdasági téren Közép-Európában még mindig háborús állapotok vannak. A fegyverkezés most nem minden államban

folyik hadiszerszámokkal, de minden országban, kivétel nélkül a gazdasági élet fegyvereivel, vámtarifákkal, re-fakciókkal, be- és kiviteli tilalmakkal, import- és export-illetékekkel és a gazdasági politika arzenáljának egyéb régi, feledésbe ment rozsdás fegyvereivel.

Vannak, akik a középeurópai vámtarifák esztelen-ségig fokozott tételeiből a tarifális versengés ad abszurdum vitelét és a mai gazdasági elzárkózás bukását remélik. A tapasztalat azonban, sajnos, azt mutatja, hogy miként a nagy háborukat nem a béke és a megnyugvás, hanem a még fokozottabb fegyveres készülődés követi, úgy a gazdasági háborukat sem a gazdasági béke, hanem az elzárkózási politika, nem a szabadkereskedelem, hanem a még kiméletlenebb vámhare szokta felváltani.

Legfőbb ideje annak, hogy a középeurópai államok gazdasági szakemberei egymással kezét fogva jelöljék meg az utat, amely az itt élő népek gazdasági boldogulá-sához vezethet.

Adóamnesztia.

Irtá: *Dr. Lénárt Vilmos.*

Az egyes adók és illetékek mérsékléséről szóló törvényjavaslatnak úgy egyes tételes intézkedéseiből, mint indokolásából kétségtelenül kitűnik a pénzügyi kormány azon helyes szándéka, hogy az adók kivetésénél a vonatkozó törvények intencióinak megfelelően a tényleges jövedelmek és vagyonok szolgáljanak az adóztatás alapjául. A kisebb adózók adóinak megrogzítése részben azért történik, hogy a pénzügyi adminisztrációnak ez uton való tehermentesítése révén a nagyobb adózók adóinak kimunkálása alaposabban történhessék. Az adócsalási szankciónak a jövedelem- és vagyónadó körébe való bevitele az adó alól való menekülést kívánja meggátolni. Azonban, ha a pénzügyi kormány a helyes adóztatás keresztülvitelének minden feltételét megteremteni kívánja, még egy további intézkedést kell tennie.

Évszázados magyar nemzeti tradíció volt a „nem adózunk“ elve. A mai kort másodmegelőző generáció idején, a Bach-korszakban az adónemfizetés nemzeti erény volt. Az alkotmány helyreállítását követő 1875. évi adótörvények kifejezetten számoltak a magyar adómentelítással és a magas adókulesok statuálásával az adókivetést a jövedelmek hatósági felbecsülésére alapították és az adózókat keresetük számszerű bevallása alól felmentették.